

בס"ד. ש"פ וישלח, י"ד כסלו, ה'תשי"ד

(הנחה בלתי מוגה)

וכל בניך לימודי הוי', ופירשו מפרשי התנ"ך¹ שלימודי הוי' היינו תלמידי הוי', תלמידי המקום ב"ה, ועליהם נאמר בהמשך הכתוב ורב שלום בניך, שהשלום של בניך (שהם תלמידי הוי') יהי הרבה מאד, וכן הוא גם בפירוש התרגום, וכל בניך אלפין באורייתא דהוי' וסגי יהי שלם בנך, ולא עוד אלא שימשיכו ענין השלום גם בעולם, כדאיתא בסוף מסכת ברכות תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך לימודי הוי' ורב שלום בנך, א"ת בניך אלא בוניך². וצריך להבין, מהו ענין לימודי הוי', אלפין באורייתא דהוי' דוקא, הלא הכל יודעים להתורה היא תורת הוי', ומה בא להשמיענו בזה דאלפין באורייתא דהוי', וכי יש תורה שאינה תורת הוי' שלזה אומר באורייתא דהוי'. וגם צריך להבין, דלכאורה, מלשון הכתוב וכל בניך לימודי הוי' ורב שלום בנך, אין הכרח שמדובר אודות תלמידי חכמים שהם לימודי הוי' דאלפין באורייתא דהוי' דוקא. דהנה, דרשת חז"ל שתלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר כו' אל תקרי כו', נלמדת מתיבת בניך הב'. וראי' לזה, מהניקוד דאל תקרי בניך (בקמ"ץ), ולא א"ת בניך (בפת"ח), שמזה מוכח שהלימוד הוא מתיבת בניך הב' שהיא בקמ"ץ, ולא מתיבת בניך הא' שהיא בפתח (שהרי בכתוב נאמר וכל בניך גו' ורב שלום בניך). ועוד ראי' לזה, מהכלל שהובא בשל"ה³ שהלימוד דאל תקרי הוא מיתורא דקרא, דמאחר שנאמר ברישא וכל בניך לימודי הוי', הי' די ומספיק שיאמר ורב שלום, ומכפל הלשון ורב שלום בניך למדים אל תקרי בניך אלא בוניך, וא"כ, הלימוד הוא מתיבת בניך הב' שהיא המיותרת. וכיון שבניך הב' קאי על תלמידי חכמים שמרבים שלום (ורב שלום בניך), קאי בניך הא' על כללות ישראל

71 ואילך). וראה גם אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתלג. ד"ה פדה בשלום תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ע' קמב ואילך). תש"ד (סה"מ תש"ד ע' 66 ואילך).

(4 חלק תושבע"פ כלל אל תקרי (תג, ב). וראה אנציקלופדי' תלמודית ח"ב מערכת אל תקרי.

(1 ישע"י נד, יג.

(2 מצו"צ ומצו"ד.

(3 בכל הבא לקמן ראה ד"ה וכל בניך שנת תרפ"ט — ש"פ ויצא, קריאת החתן שי' לתורה, וביום ב' וישלח לילה על החתן-מא'ל ביישבת "תומכי תמימים" בווארשא (סה"מ קונטרסים ח"א טז, ב ואילך. סה"מ תרפ"ט ע'

(כדיוק הלשון וכל בנין), והרי בנוגע לכללות ישראל די בעצם הענין שלומדים תורה, גם אם לא יהיו תלמידי הוי' דאלפין באורייתא דהוי'.

ב) ולהבין זה צריך להבין תחילה כללות הענין שעל ידי התורה נעשה שלום בעולם, שהו"ע השלום בין הקב"ה ובין עולמו, ולכן נקראת כנסת ישראל בשם שולמית, כמ"ש⁶ שובי שובי השולמית, ואיתא במדרש⁷ אומה שעשתה שלום ביני ובין עולמי, שאילו לא קבלה תורתא הייתי מחזיר עולמי לתוהו ובוהו, היינו, שקיום העולם הוא ע"י התורה. וכמו שהוא בכללות העולם, כן הוא גם בכאו"א בפרט, שהברכה בכל עניניו הגשמיים תלוי' בלימוד התורה, כמארז"ל⁸ כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו. וענין זה קשור גם עם שאר הפירושים במדרש הנ"ל בהטעם שכנס"י נקראת בשם שולמית. דהנה, בפסוק הנ"ל כתיב שובי שובי השולמית שובי שובי ונחזה בך מה תחזו בשולמית כמחולת המחנים, ואיתא במדרש⁹ ד' פעמים כתיב כאן שובי שובי, כנגד ד' מלכיות ששולטין בישראל וישראל נכנסין תוך ידיהן בשלום ויוצאין לשלום, והיינו, שפסוק זה קאי על זמן הגלות, שאז עומדים בני' בריבוי נסיונות מתוך מס"נ, כפי שממשיך במדרש, שאומות העולם אומרות לישראל עד מתי אתם מתים על אלקיכם ומשלמין לו (שאתם משלימין נפשותיכם לו¹⁰), שעל שם זה נקראים שולמית, ועל זה אומרים אוה"ע לישראל שובי שובי השולמית: נאך וואָס דאַרפט איר שטיין מיט אַ מסירת נפש, שובי שובי, מאחרי המקום, שובי שובי אלינו¹¹, בואו¹¹ לכם אצלנו ואנו ממנין אתכם דוכסין וכו'. וישראל משיבים להם מה תחזו בשולמית כמחולת המחנים, כלום יש בכם כח לתת לנו מאותה המעלה שבסיני, מחנה ישראל ומחנה מלאכי השרת¹². והיינו, שבשעת מ"ת (בסיני) היו ב' מחנות (מחולת מחנים), המחנה דישראל, כמ"ש¹³ ויחן שם ישראל כנגד ההר, והמחנה דמלאכי השרת, כמ"ש¹⁴ וירד הוי' על הר סיני, וירדו עמו מלאכי השרת¹⁵. ויש להוסיף בהשייכות דמחנה ישראל ומחנה מלאכי השרת זה

(5) ראה גם ד"ה פדה בשלום שבהערה 3.
 (6) שה"ש ז, א.
 (7) שהש"ר עה"פ [א].
 (8) ע"ז יט, ב.
 (9) פי' מהרז"ו. וראה גם ב"ר פ"ק, א
 (הובא בד"ה וכל בנין תרפ"ט ס"ב): "ולו
 אהנו משלימים את נפשותינו".
 (10) פרש"י עה"פ.
 (11) שהש"ר פ"ד, ד [א]. ועוד.
 (12) כ"ה הלשון בד"ה וכל בנין הנ"ל.
 (13) יתרו יט, ב.
 (14) שם, כ.
 (15) שהש"ר פ"ד, ד [א]. ועוד.

לזה, ע"פ מ"ש במדרש¹⁶ בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו כו' מלאכים והיו כולם עשויים דגלים דגלים, כיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים דגלים התחילו מתאווים לדגלים, ואמר להם הקב"ה חייכם שאני ממלא משאלותיכם, ואמר למשה לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו, וזהו שסדר הדגלים הוא כנגד ד' החיות שסובכות לכסא¹⁷. ועוד פירוש במדרש¹⁷ בהטעם שכנסת ישראל נקראת שולמית, אומה ששלום חי העולמים שוכן ביניהם¹⁸, והוא כמ"ש¹⁹ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד²⁰, דכאו"א מישאל הוא מכון לשבתו ית'. וב' פירושים אלו קשורים ושייכים זל"ז, כי, מצד זה ששלום חי העולמים מתהלך בקרבם [שענין זה התחיל במ"ת, כאשר ירד הוי' על הר סיני, שאז היו מחנה ישראל ומחנה מלאכי השרת יחדיו], לכן עומדים בני ישראל במסירות נפש ומשלימים את נפשותיהם להקב"ה. ומזה מובן גם בנוגע להפירוש דשולמית שעשתה שלום ביני ובין עולמי עי"ז שקבלה תורת, שזהו"ע תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, היינו, שלימוד התורה הוא באופן שניכר בלומדי התורה ששלום חי העולמים מתהלך בקרבם והם משלימים לו נפשותיהם, שענין זה הוא ע"י הלימוד ביראת שמים כו', ועי"ז דוקא נעשה שלום בין הקב"ה ובין עולמו.

וזהו גם מ"ש במדרש שם, מהו השולמית אומה שכל טובות שבעולם אינן באות אלא בזכותה, הה"ד²¹ ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ, לך בזכותך, ובך הדבר תלוי, דכתיב²² יפתח הוי' לך את אוצרו הטוב, בזכותך ובך הדבר תלוי. והענין בזה, דהנה, זכות הוא מלשון זכות ובהירות, שענין זה נעשה ע"י יראת שמים דוקא. ועז"נ יפתח הוי' לך את אוצרו הטוב, דענינו של אוצרו הטוב הוא להשפיע רוב טוב לבית ישראל, ופתח אוצרו הטוב הוא יראת שמים²³. וכיון שהשפעת רוב טוב לבית ישראל (אוצרו הטוב) היא ע"י עסק התורה, כנ"ל שע"י התורה עושים שלום בין הקב"ה ובין עולמו, ונכסיו מצליחים, הרי מובן שפתח אוצרו הטוב הוא ע"י עסק התורה ביראת שמים דוקא. וזהו

(19) תרומה כה, ח.

(20) ראה של"ה סט, א. רא, א. שכה, ב.

שכו, ב.

(21) תולדות כז, כח.

(22) תבא כח, יב.

(23) ראה ברכות לג, ב.

(16) במדב"ר פ"ב, ג.

(17) שם, יו"ד.

(18) כ"ה הלשון בד"ה וכל בניך הנ"ל.

וראה גם ב"ר פס"ו, ב: "אומה ששלום

העולמים דר בתוכה, שנאמר ועשו לי מקדש

ושכנתי בתוכם".

מ"ש במדרש כך הדבר תלוי דכתיב יפתח הוי' לך את אוצרו הטוב, כי, הענין דיראת שמים, שהוא פתח אוצרו הטוב, הוא בידו של אדם, כמארז"ל²³ הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ופרש"י את זו מסר בידו של אדם ונתן לפניו שני דרכים והוא יבחר לו יראת שמים, ומקרא מלא דבר הכתוב²⁴ ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע גוי' ובחרת בחיים. אמנם, הגם שהיא בחירה חפשית, מ"מ הנה כאשר האדם בוחר בטוב וחיים, אז מסייעים לו מלמעלה, כדרשת חז"ל²⁵ על הפסוק²⁶ אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן, בא כו' בא ליטהר מסייעים אותו. וזהו גם מ"ש ובחרת בחיים, כפירוש רש"י אני מורה לכם שתבחרו בחלק החיים, כאדם האומר לבנו בחר לך חלק יפה בנחלתי ומעמידו על חלק היפה ואומר לו את זה ברור לך. וכפי שאמר רבינו הזקן²⁷ דמ"ש ובחרת בחיים עצה טובה קמ"ל והוא הסיוע להבא לטהר, והכוונה בזה דהאותיות ובחרת בחיים הכתובים בתורה הן עצמם הם סיוע להאדם המסתכל בהם ומחבב אותיות התורה. וזהו כך הדבר תלוי, שבידו של אדם לעורר מדת היראת שמים, שבזה הוא פותח את האוצר העליון להשפיע רב טוב.

ג) והענין הוא, דהנה כתיב²⁸ עשרה עשרה הכף בשקל הקודש, דעשרה עשרה הם עשרת הדברות ועשרה מאמרות²⁹, והעבודה היא להמשיך עשרת הדברות בעשרה מאמרות, ועל ידם גם בעולם. דהנה אמרו רז"ל³⁰ בעשרה מאמרות נברא העולם, ומה תלמוד לומר, והלא במאמר אחד יכול להבראות, אלא כו' ליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימים העולם שנברא בעשרה מאמרות. והענין בזה, דמאמר אחד הוא ספירת המלכות³¹ שבה כלולים כל הספירות. וזהו שבמאמר אחד יכול להבראות, דלכאורה, הרי צריך להיות כל פרטי הבריאה מיהי אור עד נעשה אדם, ואיך יכול כל זה להבראות במאמר אחד, אלא שמאמר אחד הוא ספירת המלכות שבה כלולים כל הספירות, ולכן הי' יכול להבראות גם במאמר אחד. ואעפ"כ נברא בעשרה מאמרות, כי, הספירות כמו שהן כלולות במלכות הרי הם בהעלם, ולכן נברא בעשרה מאמרות, כפי שהם בגילוי.

(28) נשא ז, פו. וראה גם סה"מ תרנ"ט ע'

קמו ואילך. ד"ה שלום רב בסה"מ תש"ד ע' 75 ואילך.

(29) זח"ג יא, ב.

(30) אבות ריש פ"ה.

(31) מדרש שמואל לאבות שם.

(24) נצבים ל, טו"ט.

(25) שבת קד, א.

(26) משלי ג, לד.

(27) הובא בר"ה וכל בניך הנ"ל פ"ב

(סה"מ קונטרסים שם יז, ב. תרפ"ט ע' 74).

וביאור הענין, דהנה כל השפעה צ"ל ע"י עשר בחי' דוקא, וכמו בהשפעת השכל מרב לתלמיד, שתחילה ישנו נקודת ההשכלה שרוצה להשפיע, שהו"ע החכמה, ואח"כ צריך להתבונן בנקודת ההשכלה שתבוא בפרטי הענינים כו', שהו"ע הבינה. וגם צריך להיות לו ענין האהבה וחסד, שהרי כללות ענין ההשפעה הוא מצד האהבה. אמנם מצד מדת האהבה לבדה אפשר שתהי' ההשפעה יותר מכפי מדת המקבל, ולא יוכל לקבל כלל, ולזאת צ"ל מדת הגבורה והצמצום, למדוד את השכל עד כמה שיוכל וראוי לקבל. אמנם מצד הגבורה לבדה אפשר שהצמצום יהי' יותר מדאי, לזאת צ"ל מדת התפארת, שהיא הממוצע בין חסד וגבורה, ולא זו בלבד שהיא ממוצע בין חסד וגבורה, אלא עוד זאת שהיא כוללת מדת החסד ומדת הגבורה, ומצד מדת התפארת תהי' ההשפעה באופן שיתן לו כל מה שרק יוכל לקבל. וכיון שכוונת המשפיע היא שהמקבל עצמו יוכל להיות משפיע, הנה לזה צ"ל גם מדת נצח והוד, שהו"ע כליות יועצות³² איך להשפיע לו באופן שיהי' אח"כ בעצמו משפיע. וכן צ"ל מדת היסוד, שהוא התקשרות המשפיע בהמקבל, וגם שההשפעה תהי' בחמימות. ונוסף לזה יש גם שטח המקבל בהמשפיע, שהוא ספירה העשירית, ספי' המלכות בהמשפיע. והנה, כל בחינות אלו ישנם גם בהמקבל, אמנם כמו שהם בהמקבל, וגם כמו שהם בשטח המקבל שבהמשפיע (שגם שם יש כל בחי' אלו) הם בעולם. וזהו שבמאמר אחד יכול להבראות, דמצד ספירת המלכות שכלולים בה כל הספירות, הי' אפשר להבראות. אמנם להיות שבספירת המלכות כלולים הספירות בעולם, הרי אם היתה ההתהוות מבחי' המלכות בלבד, לא הי' יכול להיות גילוי אלקות בעולם, ולכן נברא העולם בעשרה מאמרות, כפי שהספירות הם בגילוי, כדי שיוכל להיות גילוי אלקות בעולם. וזהו ליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימים את העולם שנברא בעשרה מאמרות, דצדיקים הם כללות ישראל, כמ"ש³³ ועמך כולם צדיקים, והם מקיימים את העולם שנברא בעשרה מאמרות, כפי שהעשר ספירות הם בגילוי, כי, עבודתם היא להמשיך עשרת הדברות בעשרה מאמרות, ועל ידם גם בעולם, שע"ז יהיו העשר ספירות בגילוי בעולם, היינו, גילוי אלקות בעולם, שזהו כללות הענין שע"י העסק בתורה ומצוות ביראת שמים עושים שלום בין הקב"ה ובין עולמו.

(33) ישעי' ס, כא.

(32) ראה ברכות סא, א. ת"ז תמ"ח (פה),

(א). תניא אגה"ק סט"ו (קכב, ב).

וזהו דכתיב³⁴ אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, תולדות מלא כתיב³⁵, דעולם על מלואו נברא³⁶, שהי' מאיר גילוי אלקות בעולם, כמ"ש³⁷ באתי לגני אחותי כלה, ודרשו חז"ל³⁸ לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכונה בתחתונים היתה, אלא שע"י חטא עה"ד ושאר החטאים סלקו כביכול את השכינה למעלה מז' רקיעים, ואח"כ עמדו צדיקים והורידו את השכינה למטה, אברהם הוריד את השכינה מרקיע ז' לו' וכו', עד שבא משה שהוא שביעי לאברהם, וכל השביעין חביבין³⁹, והוריד השכינה מרקיע הא' למטה בארץ, כמ"ש במ"ת וירד הוי' על הר סיני. וע"י כללות העבודה בקיום התורה ומצוות יהי' לעתיד לבוא תולדות מלא, וזהו מ"ש⁴⁰ אלה תולדות פרץ, מלא כתיב⁴¹, כיון שבביאת המשיח, שהוא מבני בניו של פרץ, יהי' גילוי אלקות בעולם כמו בשעת הבריאה שעולם על מילואו נברא. וזהו"ע שצדיקים מקיימים את העולם שנברא בעשרה מאמרות, שע"י עבודת הצדיקים (כללות בנ"י) במשך כל זמן עבודת הבירורים בכלל ובמשך כל זמן הגלות בפרט⁴², פועלים שלעתיד לבוא יהי' גילוי אלקות בעולם כמו שעולם על מילואו נברא, בעשרה מאמרות, שהי' הגילוי דכל העשר ספירות.

ד) אמנם כדי שע"י עסק התורה יומשך גילוי אלקות בעולם, צריך להיות עסק התורה בביטול ויראה דוקא. והענין בזה, דאף שעסק התורה צריך להיות בהשגה והבנה, ששיג בשכלו, וזהו עיקר מצות תלמוד תורה⁴³, וכמו"כ בעסק המצוות צריך להיות צוגעטרָאָגן אל פרטי הרצון, שהרי ידוע⁴⁴ שההפרש בין רצון לחכמה הוא, שבחכמה הנה גם כאשר חסר איזה פרט הוא ג"כ מהות החכמה, משא"כ ברצון כאשר חסר פרט אחד הרי אינו רצון זה כלל, ומשום זה צריך להיות קיום המצוות מתוך צוגעטרָאָגענקייט לקיימן כפי פרטי הרצון דוקא, מ"מ הנה כללות הגישה (דער צוגאַנג) ללימוד התורה וקיום המצוות וגם בשעת לימוד התורה וקיום המצוות גופא צריך להיות ביראה וביטול דוקא. ויובן

34) בראשית ב, ד. וראה בכ"ז סה"מ 42) ראה תניא רפ"ז.
 35) תש"ד שם ע' 74.
 36) ראה שמור"ר פ"ל, ג.
 37) ב"ר פי"ד, ז.
 38) שה"ש ה, א.
 39) ב"ר פי"ט, ז. שהש"ר עה"פ.
 40) ויק"ר פכ"ט, יא.
 41) רות ד, יח.
 42) ב"ר פי"ב, ו. שמור"ר שם.
 43) ראה מג"א אור"ח ס"ג סק"ב. הל' ת"ת
 44) לאדה"ז ספ"ב.
 45) ד"ה ואני תפלתי תרצ"ד (סה"מ קונטרסים ח"ב שיא, סע"א ואילך). ד"ה אגורה באהלך תרצ"ה (שם שני, ב ואילך). וראה גם ד"ה ועתה יגדל תרס"ה (סה"מ תרס"ה ע' רסט). ועוד.

בהקדים הידוע שענין הישות (היפך הביטול) הוא המקור לכל המדות רעות⁴⁵, דמי שהוא מחשיב את עצמו והוא יקר בעיני עצמו, הרי תמיד טרוד הוא רק בעצמו, ועד שמצד תוקף הישות שלו נעשית אצלו כל מציאות הזולת רק מה שהוא ממעט את מציאותו, וכידוע הסיפור⁴⁶ באיש אחד בעל צורה כו' שבא אל כ"ק אדמו"ר הצ"צ, והתאונן לפניו: מי טרעט אויף מיר אין ביהמ"ד, וכל מה שאני אומר עושים להיפך כו', והשיב לו כ"ק אדמו"ר הצ"צ: ווער הייסט דיר מתפשט זיין זיך אין גאַנצן ביהמ"ד אַז וואו מען טרעט זאָלסטו מיינען אַז מען טרעט אויף דיר. וסיים: כתיב⁴⁷ יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו, היינו, דכשם שיעזוב רשע דרכו זהו דבר המוכרח אשר בלא תשובה אי אפשר לגשת אל הקודש, וכמ"ש רבנו הזקן⁴⁸ שאי אפשר לרשעים להתחיל לעבוד ה' בלי שיעשו תשובה על העבר תחילה לשבר הקליפות שהם מסך מבדיל ומחיצה של ברזל המפסקת כו', כמו"כ הוא גם דבר המוכרח שיעזוב איש און מחשבותיו, דאָןן הוא מלשון און (בחולם) שפירושו כח, וכמו מרוב אונים⁴⁹, והיינו שאיש און הוא איש תקיף וחזק, וצריך הוא לעזוב מחשבותיו, שהו"ע הישות, איד זאָג און איד וויל. ועד"ז בנוגע ללימוד התורה, שכאשר לימוד התורה אינו ביראה וביטול אלא מתוך ישות, שחושב אשר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה⁵⁰, שמבין את התורה ומחדש בה בכח שכלו וחכמתו הוא, אזי יכול לבוא למעמד ומצב שלימודו הוא רק להתייחר, או לקנטר כו', ועד שיכול לירד למטה יותר ח"ו שע"י חידושי בתורה יתיר את האסור רח"ל, ועליו נאמר⁵¹ ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי (כמ"ש אדמו"ר הזקן בהלכות ת"ת⁵²). ומובן, שבאופן כזה הרי לא זו בלבד שאינו עושה שלום בין הקב"ה ובין עולמו, אלא אדרבה, שגורם היפך השלום, כמאמר רז"ל כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור בעולם⁵³, והמהלך בקומה זקופה כו' דוחק רגלי השכינה⁵⁴. ולזאת צריך להיות עסק התורה ביראה וביטול דוקא, ועי"ז ממשיך גילוי אלקות בעולם, שהו"ע השלום בין הקב"ה ובין עולמו.

45) עקב ח, יז.	45) סה"מ תרנ"ה ע' כ ואילך. ובכ"מ.
46) תהלים נ, טז.	46) הובא בד"ה וכל בניך הנ"ל ס"ה
47) ריש פ"ד.	47) ישע"י נה, ז.
48) סוטה ה, א.	48) תניא פ"ז.
49) ברכות מג, סע"ב.	49) ישע"י מ, כו.
50) פ"ד ה"ג (וראה גם רמב"ם הל' ת"ת	50) פ"ד ה"ג (וראה גם רמב"ם הל' ת"ת
51) ריש פ"ד.	51) ריש פ"ד.
52) סוטה ה, א.	52) סוטה ה, א.
53) ברכות מג, סע"ב.	53) ברכות מג, סע"ב.
54) ברכות מג, סע"ב.	54) ברכות מג, סע"ב.

ה) **וזהו** וכל בניך לימודי הוי', ותרגומו דילפיין באורייתא דהוי', והיינו שהתרגום מפרש שלימוד התורה צ"ל (לא בישות ח"ו, אלא) בביטול, היינו, שהאדם הלומד יודע שהתורה היא חכמתו ורצונו ית', שזהו"ע דילפיין באורייתא דהוי'. ועי"ז נעשה קיום העולם, כמארז"ל⁵⁵ מאי דכתיב⁵⁶ ויהי ערב ויהי בוקר יום הששי, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין כו', וכמאמר⁵⁷ קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא בר נש אשתדל באורייתא ומקיים עלמא. ויש לומר, שאסתכל באורייתא ואשתדל באורייתא קאי על ב' אופני הלימוד דתושב"כ ותושבע"פ, שבתושב"כ, גם עם הארץ שלא ידע מאי קאמר יוצא י"ח מצות ת"ת, ולזה מספיק אסתכל באורייתא, משא"כ בתושבע"פ צריך להיות הבנה והשגה⁴³, ולזה צ"ל אשתדל באורייתא דוקא. וקיום העולם נעשה ע"י תושב"כ ותושבע"פ, שזהו"ע חתן וכלה שבתורה, דחתן הוא תושב"כ, וכלה הוא תורה שבע"פ, כמ"ש⁵⁸ שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך, דמוסר אביך הוא תורה שבכתב, ותורת אמך הוא תורה שבע"פ⁵⁹, שע"י שניהם נעשה קיום העולם. וכמו"כ הוא בכאו"א בפרט, שזהו טעם המנהג אשר החתן בשבת שלפני חופתו קוראין אותו לתורה, היינו, שע"י התורה מקיימים החתן והכלה את העולם להיות התגלות כח הא"ס בלידת בנים עוסקים בתורה, דור ישרים יבורך⁶⁰. וזהו וכל בניך לימודי הוי' ורב שלום בניך, היינו, שכאשר לימוד התורה הוא בביטול, שזהו"ע לימודי הוי', אזי נעשה רב שלום בניך, אל תקרי בניך אלא בוניך, שבונים את העולם ומרבים שלום בעולם.

59) מדרש משלי עה"פ. וראה תניא אגה"ק סכ"ט (קנא, א). לקו"ת דרושי שמע"צ פה, ב. ובהמ"מ לשם.
60) תהלים קיב, ב.

55) שבת פח, א.
56) בראשית א, לא.
57) זח"ב קסא, א"ב.
58) משלי א, ח.